

М.С.Грінчук, к.е.н.,

Чернівецький торговельно-економічний інституту КНТЕУ,
м. Чернівці

ГАРМОНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ЇЇ РОЛЬ У СИСТЕМІ РЕФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ УКРАЇНИ

Стаття присвячена питанням поглиблення теоретичних і розробки практичних засад гармонізації бухгалтерського обліку і фінансової звітності та її ролі у системі реформування бухгалтерського обліку в Україні. Результатом проведеного дослідження є: поглиблення економічної сутності поняття “гармонізація бухгалтерського обліку”; хронологічна періодизація гармонізації міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності.

The dedicated to the development of theoretical, methodological and practical base of harmonization of accounting and the financial reporting and its role in the system of reforming of accounting in Ukraine. The results of the research is: deepening of economic essence of concept “harmonization of accounting”; a chronological periodization of harmonization of the international financial reporting.

Протягом останнього десятиріччя в Україні відбувається реформування системи бухгалтерського обліку, викликане зміною економічної системи та включенням країни у світові інтеграційні процеси. Усунення економічних та торгових бар'єрів, залучення іноземних інвестицій, вихід на світові ринки капіталу створюють середовище, в якому виникає потреба у підготовці зрозумілої фінансової звітності. В цих умовах гармонізації стандартів бухгалтерського обліку приділяється значна увага в Україні і в розвинених країнах. Нині світовий бізнес (так само як і світові ринки капіталу) вимагає відповідності фінансової звітності підприємств міжнародним стандартам бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що може підтримати ефективність ринку. Подання фінансової звітності через Інтернет поступово стає звичайним явищем, надаючи інвесторам різних країн доступ до фінансової інформації підприємств, незалежно від їх місця розташування. Глобалізація ринків капіталу, розвиток телекомунакацій, Інтернет вносять нові потреби в співставність і прозорість фінансової звітності та вимагають нового розуміння підприємствами, інвесторами, кредиторами й аудиторями фінансової інформації, яка оприлюднюється, та її потреб щодо різних груп користувачів. Відсутність загальних вимог у практиці бухгалтерського обліку є суттєвою перешкодою на шляху до глобалізації ринків капіталу, що обмежує здатність інвестора прийняти обґрунтовані рішення щодо інвестиційних альтернатив. Для інвесторів та інших користувачів, з метою порівняння

інвестиційних можливостей, та для підприємств, з метою визначення ефективності власних дій проти конкурентів, необхідні єдині принципи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Тому питання гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів на сьогодні є надзвичайно актуальним

Початком реформування бухгалтерського обліку в Україні став Наказ Президента України від **23.05.92** р. “Про перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку і статистики”. З прийняттям Постанови Кабінету Міністрів України “Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів” від **28 жовтня 1998** р. процес реформування перейшов в активну стадію. Як результат – змін зазнали всі основні елементи системи бухгалтерського обліку. Прийняття Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від **24.10.07** №**911**-р., поставило процес гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні на вищий рівень.

Отже, гармонізація бухгалтерського обліку має надзвичайно важливе значення в сучасних умовах. Такі науковці як М.Т.Білуха, О.С.Бородкін, Ф.Ф.Бутинець, Б.І.Валуєв, С.Ф.Голов дослідили методологічні та організаційні засади гармонізації бухгалтерського обліку, розкривши її суть і основні риси, обґрунтувавши її необхідність. Проте до цього часу відсутні єдині підходи щодо трактування самого поняття гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності, досконало не вивчена періодизація розвитку національної системи, не визначені ефективні шляхи гармонізації положень (стандартів) бухгалтерського обліку України з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

В сучасній науковій літературі відсутнє однозначне визначення поняття “гармонізація бухгалтерського обліку”.

Відповідно до словника міжнародного статистичного обліку гармонізація визначається як усунення відмінностей в будь-якій сфері шляхом введення в практику єдиних суворих та чітких правил, тобто мається на увазі процес уніфікації [1, с.56].

На нашу думку, гармонізація бухгалтерського обліку - це процес

конструктивного зближення світових облікових систем шляхом узгодження й доповнення чинних вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, податкового законодавства з метою виходу на світові ринки капіталу.

З метою досягнення гармонізації бухгалтерського обліку необхідно подолати труднощі, що випливають з різних методів обробки даних, подання та статусу фінансової звітності. Фактично численні дослідження подібностей та відмінностей в міжнародній фінансовій звітності зроблені з акцентом на гармонізацію бухгалтерського обліку та фінансової звітності, її підготовку та подання. Нами досліджено розвиток складання та подання фінансової звітності та її вплив на законодавство в країнах Європейського Союзу. Виходить, що коли істинне та справедливе подання фінансової звітності було подано у законодавчому порядку, постало питання браку послідовності серед країн-членів в строках подання та в основній ідеї [2, с. 48].

Поряд з гармонізацією обліку в процесі розширення інтеграційних процесів значне місце посідає стандартизація обліку, що в останній час розглядається тотожною гармонізації. Між ними відсутня суттєва відмінність. Термін використовується на підставі того, що кожна транзакція, яка має місце, обліковується за уніфікованими принципами ведення бухгалтерського обліку.

В результаті дослідження встановлено, що гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності відіграє велику роль, проте результати від її впровадження неоднозначні. Вона приводить не лише до позитивних моментів, а й спричиняє вузькі місця та певні труднощі (рис. 1).

Виходячи з вищесказаного, визначаємо, що гармонізація бухгалтерського обліку включає гармонізацію:

- стандартів бухгалтерського обліку в частині визнання та розкриття:

- оприлюднення, зроблені підприємствами у зв'язку з поданням цінних паперів на фондових біржах;

- стандартів аудиту.

В контексті необхідності гармонізації та її визнання професійними організаціями головні переваги гармонізації включають:

- зростання співставності фінансової звітності, складеної в

різних країнах, та покращення якості інформації, на яку користувачі можуть розраховувати при прийнятті рішень стосовно інвестицій та кредитів;

• усунення перешкод щодо міжнародного руху капіталу шляхом зменшення відмінностей щодо вимог фінансової звітності для учасників фінансових ринків;

• зменшення витрат на складання та подання фінансової звітності транснаціональними компаніями [3, с. 26].

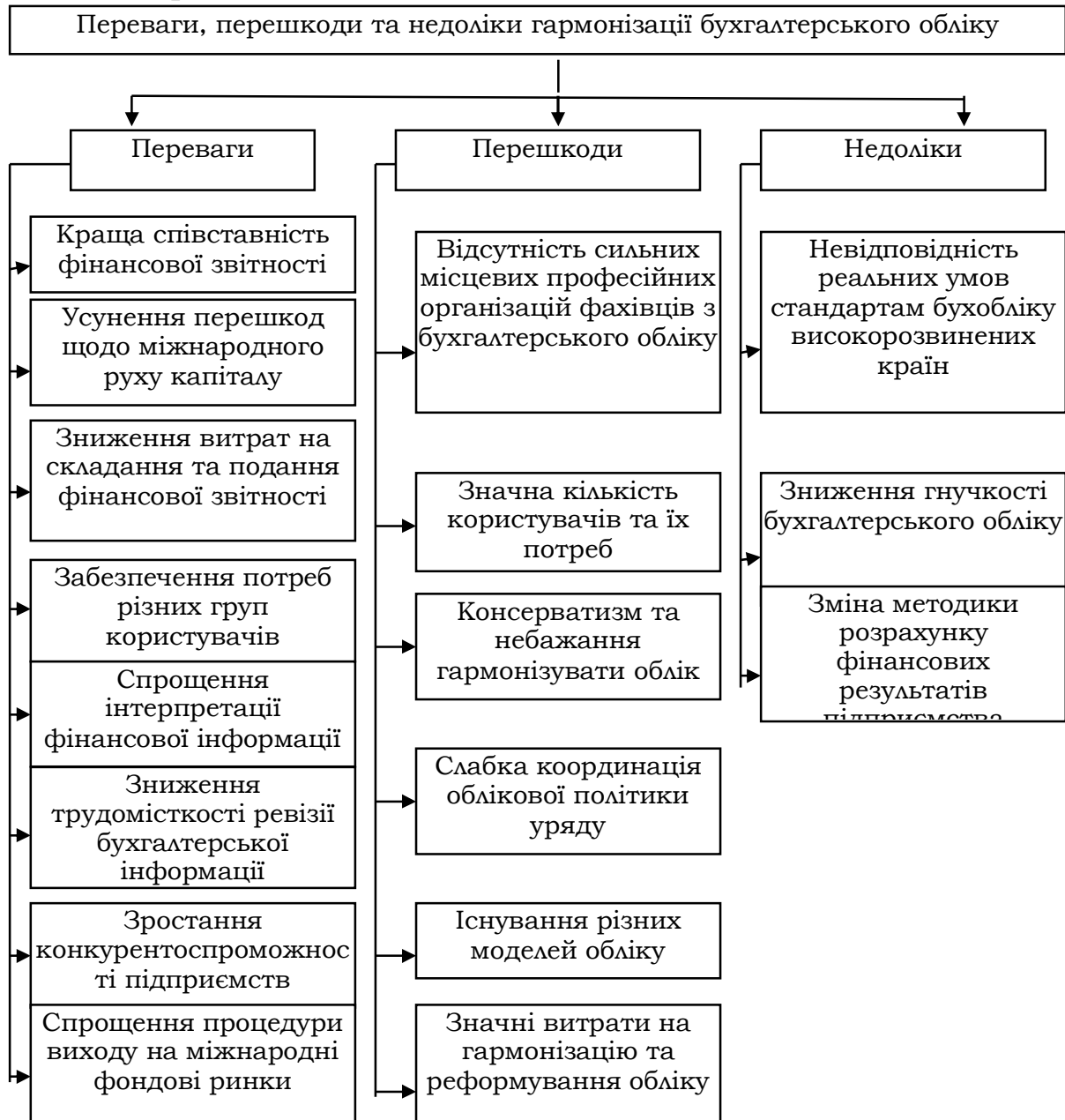

Рис. 1. Переваги, перешкоди та недоліки гармонізації бухгалтерського обліку

Такі стандарти полегшують розуміння та підвищують захищеність інвесторів, оскільки інвестори та аналітики повинні

вміти інтерпретувати фінансову звітність підприємств різних країн. Тому фінансова звітність повинна відповідати таким якісним характеристикам, як надійність та співставність.

Отже, вважаємо, що Інструментом гармонізації бухгалтерського обліку на національному рівні є узгодження національного законодавства в сфері бухгалтерського обліку. Крім того, бухгалтерське законодавство вимагає систематизації та узгодження з господарським і цивільним законодавством. Це дозволить усунути наявні протиріччя та недоліки нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Сиденко А.В., Матвеева В.М. Международный статистический учет. Словарь-справочник от А до Я. – М.: Дело и Сервис, 1999. – 208 с
2. Nobes, C. "The true and fair view: requirement. impact on and of the Fourth Directive. Paper presented at the EIASM Conference in Edinburgh, July. - University of Reading. – 1993. – 268 p.
3. Білуха М. Бухгалтерська наука України в ХХІ столітті // Бухгалтерський облік і аудит – 2007. – №2. – С.21-25.